

BEKIJK HET EENS ANDERSOM

Oetsia van der Wijk

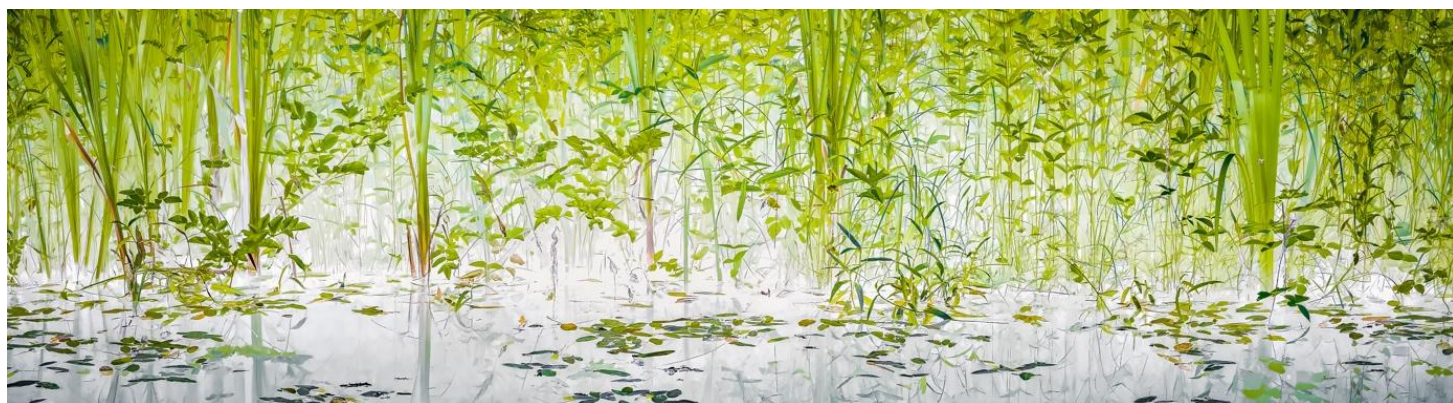
Een paar jaar geleden was ik bezig met een project over gras en riet. Het zijn onderwerpen waar je gemakkelijk aan voorbijloopt. Gras is overal, riet groeit langs sloten en waterranden, en juist doordat het zo gewoon is, kijken we er vaak niet echt naar. We zoeken eerder naar iets opvallends: een bloem, een insect, een vogel, een mooie weerspiegeling. Het gras zelf is meestal decor, achtergrond, vulling.

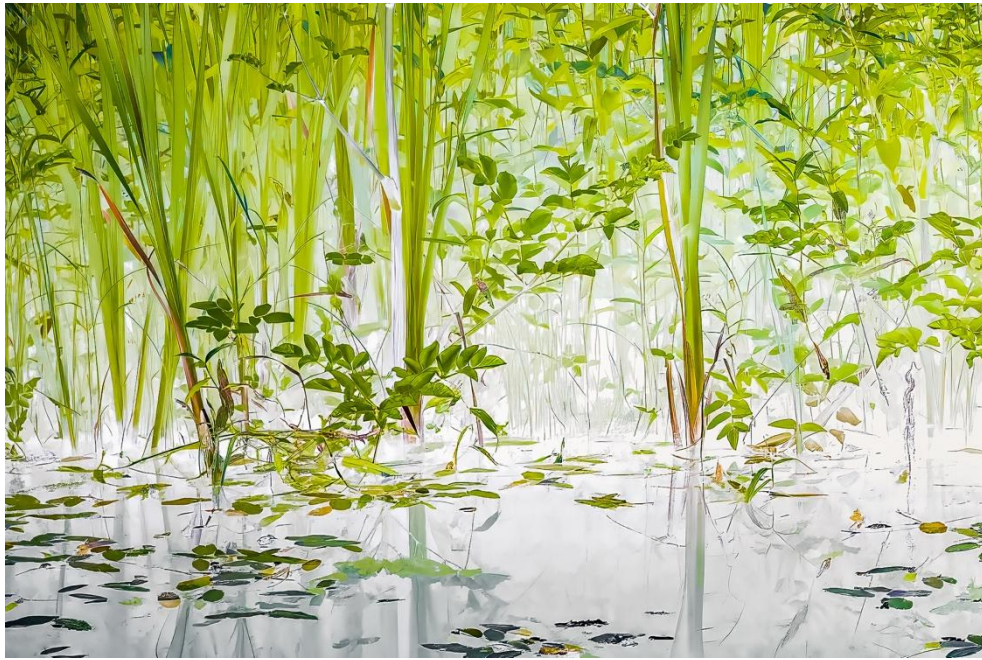
In dit project wilde ik dat omdraaien. Ik wilde het alledaagse tot onderwerp maken. Niet de bloem of het beestje in het gras, maar het gras zelf. Niet het landschap als geheel, maar de lijnen, structuren en kleine details die daarin verborgen zitten. Al werkend heb ik verschillende technieken uitgetoetst. Een daarvan was omkering.

De resultaten verrasten me. Door het beeld om te keren, verandert de foto van karakter. Details die normaal nauwelijks opvallen, worden ineens zichtbaar. Donkere delen worden licht, lichte delen worden donker, en daardoor ontstaat een andere tekening in het beeld. De foto wordt grafischer en minder realistisch. Je kijkt niet meer alleen naar wat er is afgebeeld, maar ook naar lijnen, vlakken, ritme en structuur.

Het is voor mij geen techniek om veel te gebruiken. Daarvoor is het effect te nadrukkelijk. Maar juist als experiment vind ik het interessant. Het dwingt je om anders te kijken: naar contrast, naar vorm, naar wat er gebeurt als je de werkelijkheid even loslaat.

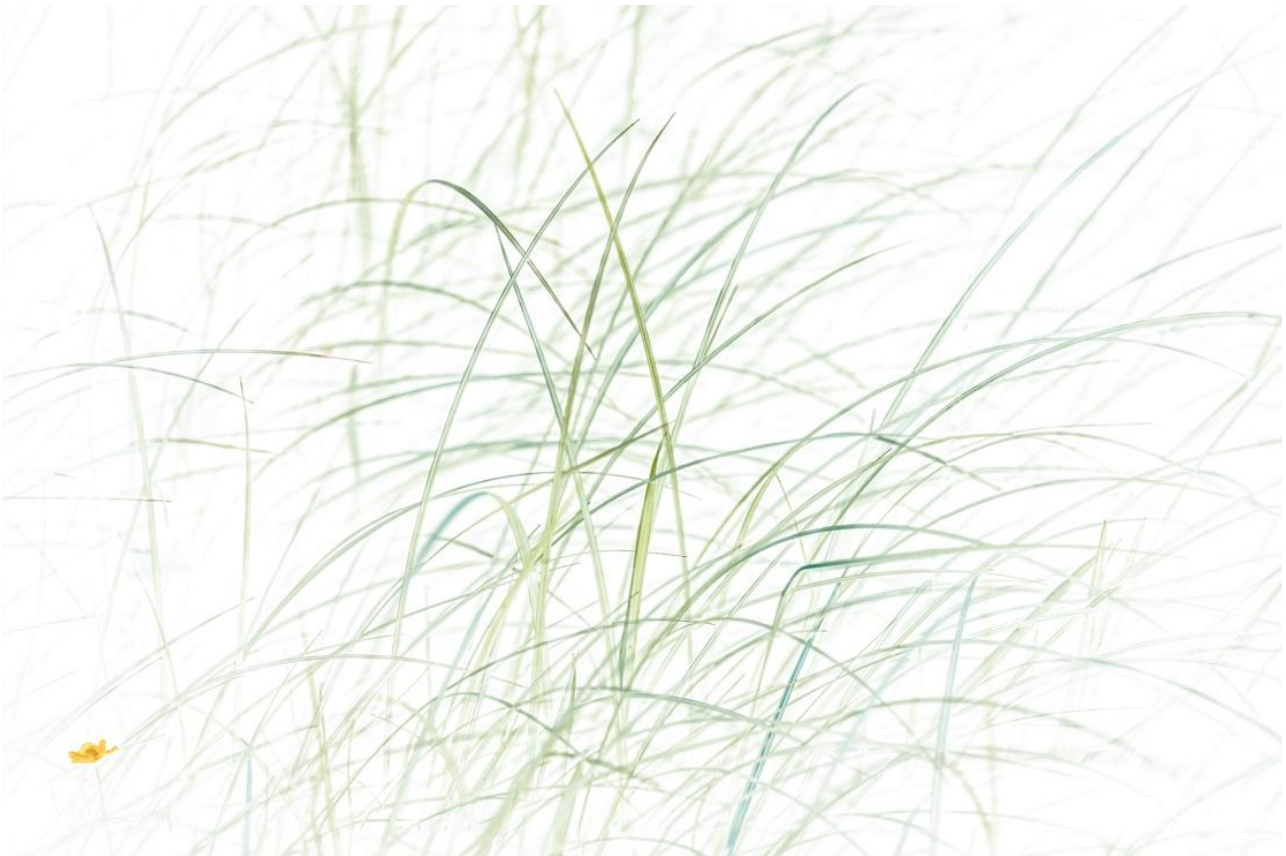
Hieronder een foto van een waterrand met onder andere stengels van lisdodden en kleine blaadjes op het water. In de bewerking worden de lichte en donkere partijen anders verdeeld. Daardoor krijgen de stengels, de bladeren en de spiegelingen een bijna getekend karakter.

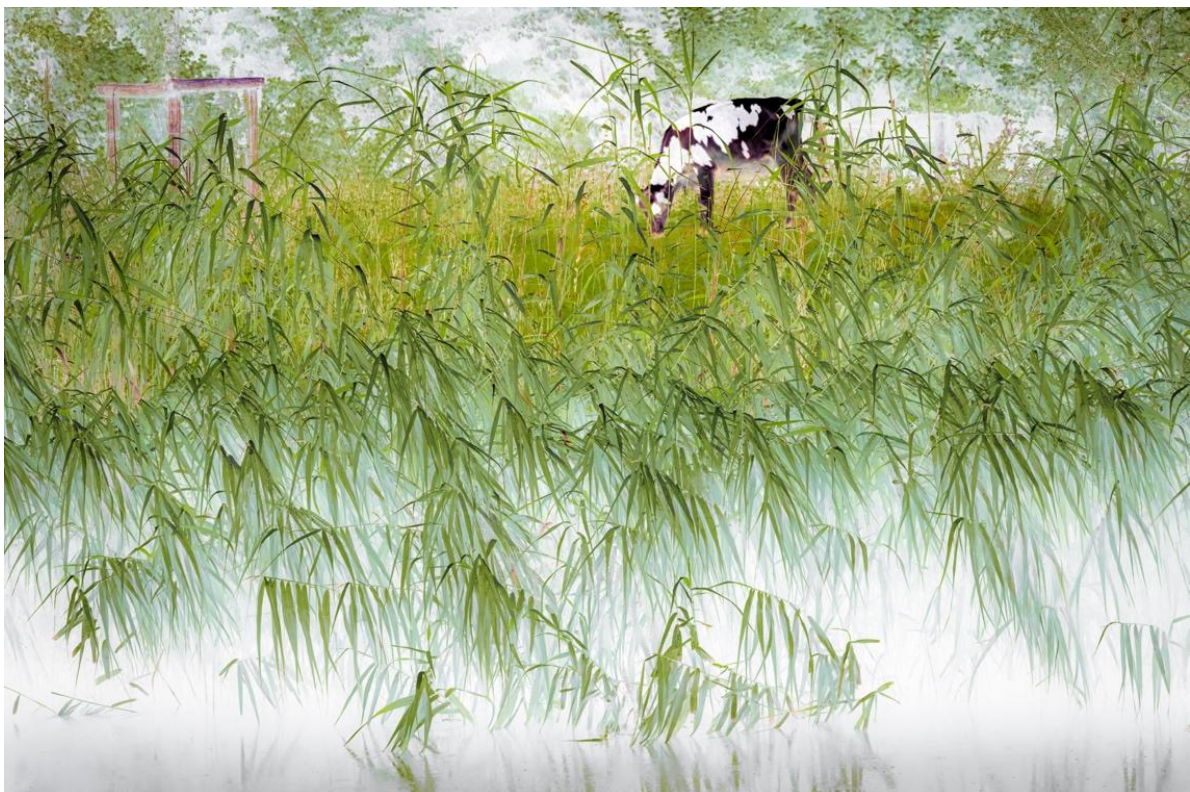
Detail

Wat is er alledaagser dan gras? Een eenvoudige graspol is niet hetgene waar we normaal voor stoppen. Maar wanneer je het gras zelf centraal stelt, blijkt er veel meer te zien dan je op het eerste gezicht denkt. De dunne sprietten vormen lijnen, de overlappingsen maken patronen, en kleine verschillen in licht en donker geven diepte.

Werken met omkering vraagt een andere manier van fotograferen en selecteren. Niet iedere foto leent zich ervoor. Ik zoek vooral naar onderwerpen met een duidelijk contrast, herhaling, fijne details of een sterke structuur. Water werkt vaak goed, omdat reflecties en donkere partijen bij omkering een verrassend licht en transparant effect kunnen krijgen. Maar ook andere onderwerpen kunnen interessant worden, juist wanneer ze in de oorspronkelijke foto misschien wat gewoon lijken.

Mijn werkwijze is als volgt. Als ik denk dat een foto mogelijk interessant is voor omkering, doe ik wat basisbewerkingen in Lightroom Classic. Ik versterk bijvoorbeeld het contrast, pas de uitsnede aan of breng de belichting wat meer in balans. Daarna open ik de foto in Photoshop.

In Photoshop ga ik naar:

- Laag
- Nieuwe aanpassingslaag
- Omkeren

Photoshop maakt dan een nieuwe laag aan. Na bevestiging zijn alle kleuren omgekeerd. Groen wordt paars, wit wordt zwart, zwart wordt wit, enzovoort. Dat is eigenlijk nooit de weergave die ik zoek. Het volledig omkeren van alle kleuren kan snel onnatuurlijk of te hard worden.

Daarom pas ik de nieuwe laag verder aan. In het rolmenu dat standaard op 'Normaal' staat, kun je verschillende mengmodi kiezen. Het is de moeite waard om daarmee te spelen, omdat iedere foto anders reageert. Afhankelijk van het onderwerp, het contrast en de kleuren kunnen verschillende opties interessant zijn.

In de voorbeelden die ik hier laat zien, wilde ik vooral zwart en wit omkeren, maar de kleuren zoveel mogelijk behouden. Daarom kies ik meestal voor de laatste optie: 'Lichtsterkte'. Daarmee verandert vooral de verdeling van licht en donker, terwijl de kleurindruk minder extreem wordt.

Daarna sla ik het bestand op en werk ik de foto verder af in Lightroom Classic. De kleuren zijn meestal niet meteen goed. Soms moeten ze zachter, helderder of juist iets minder aanwezig worden. Ook contrast, helderheid en uitsnede pas ik dan nog verder aan, totdat het beeld in balans is.

Nog grafischer wordt het resultaat wanneer je de foto omzet naar zwart-wit. Dan verdwijnen de kleuren helemaal en blijft vooral de tekening over: lijnen, structuren, ritme en contrast. Daardoor kan een heel gewoon stukje gras of riet veranderen in een bijna abstract beeld.

Voor mij is omkering vooral een manier om opnieuw te kijken. Het onderwerp blijft hetzelfde, maar de waarneming verandert. Wat eerst achtergrond was, komt naar voren. Wat onopvallend leek, krijgt betekenis. Soms helpt het om een foto letterlijk om te keren om te ontdekken wat er al die tijd al in zat.

PROGRAMMA

Datum	Locatie	Wat te doen	Gespreksleider
Juni			
ma 22 jun	Op locatie	Langste dag fototocht Fotograferen op locatie landgoed Rhijnauwen. Te zien: landschapspark, theehuis, landhuis, tennispark, jaagpad langs de Kromme Rijn en het fort. Aanvang 19:30 uur, parkeerplaats Rhijnauwenselaan.	
ma 29 jun	De Batau	Technische avond; Workshop buiten flitsen In deze workshop gaan we leren hoe je een juiste balans krijgt tussen daglicht en flitslicht. Na een korte uitleg gaan we buiten fotograferen. Neem je camera en je flitser mee zodat we kunnen oefenen. Daarna gaan we de gemaakte foto's bespreken.	Maarten
Juli			
ma 6 jul	De Batau	Bespreking digitaal fotowerk en de 10 minuten van: Bespreken van 3 foto's of een serie. De losse foto's worden individueel besproken. Bij de series kijken we vooral naar het verhaal en de samenhang. Voor series geldt geen afgestemd aantal, maar de bespreking is maximaal 5 minuten. Hoe heb je dat gedaan: een fotograaf legt in maximaal 10 minuten uit hoe/waarom hij/zij een bepaalde foto heeft gemaakt of bewerkt. <i>Foto's kun je tot en met zaterdag uploaden in het Fotobesprek- en Jureersysteem van de Fotobond. Op zondag zijn alle foto's voor iedereen zichtbaar in de presentatie van dit systeem. Let op dat de foto's niet groter zijn dan 1920 px op de lange zijde.</i>	John en Frans
ma 13 jul	De Batau	Slotavond van het voorjaarsprogramma: Toon de meest compromitterende foto's van je medeclubleden. Daarnaast toon je ook een foto die mislukt is, maar ook eigenlijk best mooi of boeiend is om te presenteren. Toon ook de foto's van Rhijnauwen en omgeving die je gemaakt hebt op de "langste dag fotograferen 22 juni"	Ad en Edwin
ma 20 jul	De Batau	Zomervakantie tot en met 30 augustus. <i>Werkgroep De Vrijplaats</i>	Henk Post
	De Batau	Iedere maandag is de zaal beschikbaar voor een activiteit	
ma 31 aug	De Batau	Eerste avond van het Najaarsseizoen	

UITSLAG ENQUÊTE FBJS

Henk Post namens bestuur Fotogein

Maandag 15 juni hebben we een terugkoppeling gedaan van de enquête over het FBJS (Fotobond Bespreek- en Jureer Systeem). Omdat voor die avond maar van 2 fotografen afgedrukt werk hadden ingestuurd, was er tijd over in het programma om de terugkoppeling te geven over het FBJS. Niet de meest ideale avond omdat niet iedereen aanwezig was, maar het programma liet het toe en voor de zomerstop was er verder geen ruimte in het programma. De discussie was er echter niet minder om.

Om iedereen mee te nemen heb ik de PowerPoint presentatie met uitslag als bijlage laten opnemen bij De Oculair, zodat iedereen geïnformeerd is. Het doel van de enquête was om te onderzoeken in hoeverre de leden tevreden zijn over het gebruik van het FBJS en de onderbouwing voor het besluit of we doorgaan met het FBJS of stoppen en terugkeren naar de oude methode van upload via WeTransfer en lokaal opslaan in een mappenstructuur. Op basis van de uitkomst van de enquête, waarbij de meerderheid van de leden heeft aangegeven door te willen gaan met het FBJS, heeft het bestuur dit als besluit overgenomen.

Natuurlijk zaten er aan de oude methode zaken die we niet terugzien in het FBJS, en dat is jammer. Maar terugkeer naar het oude systeem betekent ook veel handwerk en minder efficiency. Illustratief is de uitslag op de vraag wie er bereid is om iedere zaterdagavond alle foto's wil downloaden en in mappen wil klaarzetten voor de presentatie; geen van de ondervraagden heeft hierop gereageerd dat hij/zij deze taak op zich wil nemen.

Uit de enquête zijn ook een aantal zaken naar boven gekomen die we zelf direct kunnen doorvoeren en een wensenlijstje voor de Fotobond waar het FBJS verbeterd kan worden. Fotogein heeft bij de Fotobond al diverse verbeterpunten aangedragen en we zullen blijven aandringen om aanpassingen voor elkaar te krijgen. We beseffen ons ook dat we met het FBJS niet iedereen op alle punten tevreden kunnen stellen.

Zie bijlage: Evaluatie FBJS.pdf

PRIJSUITREIKING FOTOWEDSTRIJD BOTANISCHE TUINEN UTRECHT.

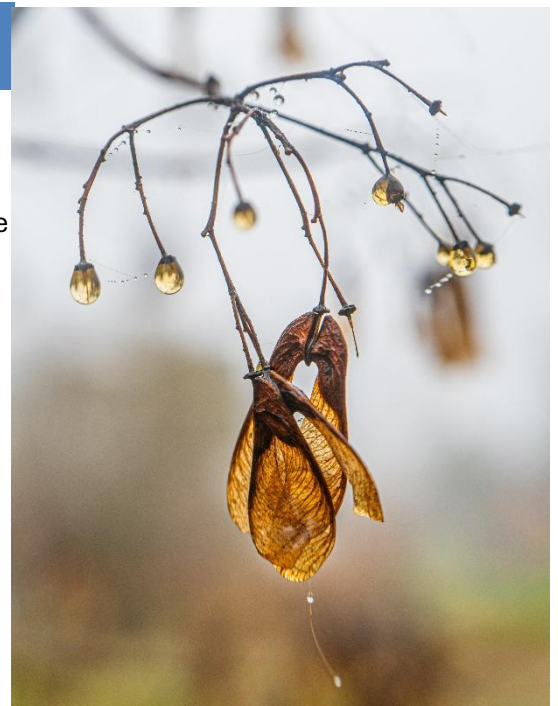
Ad Witte

Op zaterdag 20 juni 11.30 uur vindt de officiële prijsuitreiking van de fotowedstrijd **“uitvliegers en aanwaaiers”** plaats in de insectenweide van de botanische tuinen Universiteit Utrecht.

Ik heb meegedaan aan deze wedstrijd via Facebook of Instagram en wellicht ook een paar andere clubleden, dus er is een grote kans dat er iemand van ons bij de prijswinnaars zit. De foto die ik ingestuurd heb staat hiernaast.

Hopelijk tot ziens a.s. zaterdag om 11.30 uur.

De redactie vindt dit wel een suggestieve tip

WIETEKE VAN ZEIL IN HERHALING

Jan Donders

In de vorige Oculair (2026-11) besprak Ina Huitema het boek '**Goed kijken begint met negeren**' van Wieteke van Zeil. Daarin een pleidooi voor de details in een beeld die bepalend blijken voor het uiteindelijke oordeel. Niet toevallig dat beide redacteurs van dit blad een zwak hebben voor de kunsthistoricus Wieteke. Een paar jaar geleden (2020) besprak ik in De Kijker een ander boek van Wieteke: **Altijd iets te vinden**. Omdat niet iedereen dit artikel paraat heeft, hierbij nog een keer de tekst:

STEL JE OORDEEL UIT

Een van de artikelen die ik graag lees is de wekelijkse rubriek van kunsthistoricus en -redacteur Wieteke van Zeil 'Oog voor detail' in het Volkskrant Magazine. Ze bespreekt dan een kunstwerk maar met het accent op een sprekend detail in dat werk. Een detail die je kijkt op het totale beeld verandert, verduidelijkt, verrijkt.

Zo werd ik ook getroffen door een artikel van haar over oordeelvorming, ook in de Volkskrant <https://www.volkskrant.nl/cs-b6f88cae>, met als inleiding:

Als je zorgvuldig wilt oordelen over kunst, hou dan je snelle mening voor je. Uitstellen helpt, want talrijke onbewuste factoren staan je oordeelsvorming in de weg. En zo zou je zomaar al die mooie details, onvermoede associaties en nieuwe betekenissen kunnen missen.

Dit krantenartikel is geschreven naar aanleiding van haar nieuwe boek *Altijd iets te vinden, de kunst van het oordelen* (Atlas Contact, 320 pag., € 24,99 ISBN 9789045042237).

In het artikel (en in het boek) geeft zij tips om beter te kunnen oordelen. De belangrijkste tip is: wees niet te snel met je oordeel.

EEN OORDEEL OVER FOTO'S

Toen ik dat gelezen had vroeg ik me af hoe dat gaat bij het beoordelen van foto's. In de cursus voor juryleden leerde ik dat je oordeel over een foto vaak al binnen een paar seconden vaststaat. Alle mooie verhalen daarna (over compositie, kleurgebruik, licht, scherpte) dienen om je primaire oordeel te staven. Het gebeurt niet andersom: bekijk de foto goed, gebruik de vier pijlers die aangedragen worden in het boek van de Fotobond: *Over foto's gesproken*, en kom dan pas tot een oordeel.

In de praktijk gaat het ook zo: de jury loopt langs tafels met foto's en beslist in een oogwenk welke foto's afvallen en welke voor een tweede beschouwing in aanmerking komen.

Wieteke van Zeil pleit voor het langzame proces: onderdruk je eerste impuls en probeer je oordeel te laten groeien, vaak aan de hand van ogenschijnlijk onbelangrijke details. Je emoties kunnen ook een valkuil zijn. Eigen herinneringen kunnen je kijken op een beeld sturen, kennis van bepaalde fotografie geeft meteen een vooroordeel, positief of negatief. Ervaring helpt: veel kijken naar kunst (foto's) en je afvragen waarom een beeld je aanspreekt of niet. Dat kan het beoordelingsproces versnellen, maar pas op voor het 'reptielenbrein': snel vluchten is slim als er gevaar dreigt, maar meestal is het niet nodig.

Juryleden, gedragen door hun ervaring, moeten vaak noodgedwongen snel oordelen. Maar daarmee missen ze soms dat detail, waardoor een andere kijk op de foto of serie mogelijk is. In een latere ronde wordt de aandacht groter, maar dat leidt er meestal niet toe dat een eerdere afvaller opnieuw wordt bekeken. Dat gaat, naar mijn ervaring, eenvoudiger bij een digitale jurering. Foto's kunnen herhaaldelijk opnieuw worden opgeroepen en vergeleken. Een oordeel kan langzamer groeien dan bij een afval-methode.

GEBRUIK HET OORDEEL

Als je nu zou weten hoe een foto (of kunstwerk in het algemeen) wordt beoordeeld, hoe kun je daar dan van gebruik maken bij het maken van een foto?

Allereerst: goed kijken. Zijn er onderdelen in het beeld die dat beeld juist versterken of verzwakken? Het aanpassen van de beeldhoek, het inkaderen, kan een foto sterker of zwakker maken. Het herhalen van een detail (zowel een fysiek voorwerp, maar ook in compositie, kleur, scherpte, emotie) in een serie foto's maakt die serie opvallend. Let op: niet noodzakelijk beter of slechter.

Dat is moeilijker in bijvoorbeeld straatfotografie, waarbij het moment belangrijk is en de beslissing snel genomen moet worden. Ervaring, veel doen, helpt. Uiteraard is er de mogelijkheid om achteraf te corrigeren. Ook dan is een bewuste keuze van details van invloed op de oordeelsvorming.

Bij architectuur of natuurfotografie is meestal tijd genoeg om alle elementen in het beeld goed te overwegen.

Bij geënceneerde of conceptuele fotografie is het vaak essentieel: ieder detail telt. Bij het in scene zetten (portret, stilleven, studio) wordt een beeld opgebouwd uit de elementen die de fotograaf aandraagt. Al die elementen hebben dan een betekenis of bedoeling en worden betrokken bij de oordeelsvorming. We laten toeval of geluk even buiten beschouwing. Ik kreeg ooit een opmerking dat ik koffiekopjes op een tafel niet goed had neergezet: ze waren niet goed los van elkaar. Dat detail klopte niet.

Soms zie je beelden die 'verrijkt' zijn met allerlei elementen die niet op de oorspronkelijke foto stonden. Van vliegende kippen tot sterrenstelsels. Dat mag, maar de maker moet er zich van bewust zijn dat zijn bedoeling moet overkomen bij de kijker en beoordelaar. De (beeld)taal die hij spreekt hoeft niet altijd begrepen worden. Veel kunstenaars hebben lang moeten wachten tot hun werk gewaardeerd werd. Omgekeerd vallen sommige kunstwerken of kunstenaars na verloop van tijd uit de gratie of uit de mode.

Om met Wieteke van Zeil af te sluiten:

Maar intellectuele openheid om meerdere kanten te bekijken, opties open te houden om andere waarden te zien, is juist een van de krachten in de kunst. Bij kunst kijken kun je ongestraft van inzicht en oordeel veranderen. Dat helpt de deur open te houden naar meer kennis, meer inzicht, en meer perspectieven om steeds ons oordeel te verrijken.

Tot hier gekomen? Alles (goed) gelezen?

De redactie heeft geen idee wat jullie allemaal wel of niet lezen. We krijgen namelijk bijna nooit reacties. Is de inhoud goed? Missen jullie rubrieken?

De Oculair komt eens per twee weken uit. Buiten de vakanties zo'n 22 of 23 keer per jaar. Is dat teveel? Een keer per vier weken voldoende?

De redactie vindt de Intro rubriek, steeds door andere Fotogein leden geschreven, een belangrijk onderdeel. Omdat het verrassende teksten en foto's oplevert, vaak buiten de 'normale' stroom van berichten. Daar gaan we zeker mee door.

Hier had dus ook jouw verhaal/tip/aneddote kunnen staan. Of bijzondere foto met een korte toelichting.

Wie verzint een leuke naam voor de lelijke afkorting 'FBSJ'. Zodat we kunnen spreken van: inzenden via de **Fotobox** (of zoiets).

ADRESSEN

E-mail adres	Functie	Huidige ontvanger(s)
redactie@fotogein.nl	redactie van de Oculair	Jan Donders, Ina Huitema
bestuur@fotogein.nl	alle bestuursleden	Henk Post, Willibrord van Raaij, Michel Timmermans, Eric de Wit, Frans van Maurik
penningmeester@fotogein.nl	de penningmeester	Michel Timmermans
secretaris@fotogein.nl	de secretaris	Willibrord van Raaij
wedstrijd@fotogein.nl	de wedstrijdcommissie	Kas Maessen, Gerard Janssen, Erik Hendriksen
foto@fotogein.nl	inzenden foto's voor digitale presentaties	John Roeleven, Jan Donders, Michel Timmermans, Gerard Janssen
webmaster@fotogein.nl	alles betreffende de website	John Roeleven, Jan Donders
expositie@fotogein.nl	de expositie commissie	Maarten de Koning, Erik Hendriksen
programma@fotogein.nl	de programmacommissie	Henk Post, Erik Hendriksen
materiaal@fotogein.nl	als je materialen wilt lenen	Eric de Wit